ОНОВЛЕНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ
ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)
у 2026–2027 навчальному році
Оновлений порядок реагування на булінг -202

Для 2026–2027 навчального року діє оновлений порядок реагування на булінг, затверджений **наказом МОН України від 18.06.2026 № 961**, який набрав чинності **11 серпня 2026 року**. Саме цей документ є головним оновленням, яке потрібно врахувати в роботі закладу освіти.

1. Загальні положення

У 2026–2027 навчальному році робота закладів освіти щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) здійснюється відповідно до чинного законодавства України з урахуванням **оновленого Порядку реагування на випадки булінгу (цькування)** та **Порядку застосування заходів виховного впливу**.

Важливою зміною 2026 року є прийняття **наказу Міністерства освіти і науки України від 18 червня 2026 року № 961 «Про внесення змін до Порядку реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядку застосування заходів виховного впливу»**.

Оновлені документи спрямовані на посилення захисту прав дитини, своєчасне виявлення проявів насильства, належне реагування на повідомлення та недопущення повторних випадків насильства.

2. Нормативно-правова база

У роботі щодо запобігання та протидії булінгу у 2026–2027 навчальному році необхідно керуватися:

1. **Конституцією України**.
2. **Законом України «Про освіту»**.
3. **Законом України «Про охорону дитинства»**.
4. **Кодексом України про адміністративні правопорушення**, зокрема статтею **173-4**.
5. **Законом України від 18.12.2018 № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)»**.
6. **Постановою Кабінету Міністрів України від 04 червня 2025 року № 658**, якою затверджено Типову програму унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми.
7. **Постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 року № 1513**, якою визначено порядок реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми.
8. **Наказом Міністерства освіти і науки України від 18.06.2026 № 961**, яким оновлено:
    - Порядок реагування на випадки булінгу (цькування);
    - Порядок застосування заходів виховного впливу.

3. Що таке булінг у новій редакції Порядку?

Булінг (цькування) — це психологічне, фізичне, економічне або сексуальне насильство, тобто умисне діяння — дія або бездіяльність, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке:

- систематично вчиняється;
- здійснюється особою стосовно дитини або дитиною стосовно іншого учасника колективу закладу освіти;
- порушує права, свободи та законні інтереси постраждалої особи;
- може перешкоджати виконанню особою визначених законодавством обов'язків.

4. Основні форми булінгу

Булінг може проявлятися у таких формах:

Фізичне насильство

- штовхання;
- удари;
- побиття;
- інші дії, що завдають фізичного болю.

Психологічне насильство
- образи;
- приниження;
- погрози;
- залякування;
- поширення неправдивої інформації;
- висміювання;
- ізоляція особи.

Економічне насильство
- вимагання грошей;
- пошкодження майна;
- привласнення або знищення особистих речей.

Сексуальне насильство
Будь-які дії сексуального характеру, які порушують права та гідність дитини.

Кібербулінг
Булінг із застосуванням:
- соціальних мереж;
- месенджерів;
- мобільних телефонів;
- електронної пошти;
- інших засобів електронних комунікацій.

5. ВАЖЛИВА ЗМІНА 2026 РОКУ: систематичність булінгу
Оновлений Порядок більш чітко визначає ознаку систематичності.
Насильство вважається систематичним, якщо воно **вчиняється два або більше разів протягом 12 місяців**.
Відлік може здійснюватися:
- з дня реєстрації повідомлення про перший випадок;
- або з дня вчинення першого випадку насильства незалежно від того, чи було повідомлення офіційно зареєстроване.

6. Учасники випадку
В оновленому Порядку використовуються такі поняття:

Кривдник
Учасник колективу закладу освіти, який вчинив насильство, зокрема булінг.

Постраждала особа
Учасник колективу, стосовно якого вчинено насильство.

Свідок
Особа, яка:
- була очевидцем насильства;
- або володіє інформацією про обставини випадку.

Учасники колективу закладу освіти
До них належать:
- здобувачі освіти;
- працівники закладу освіти;
- інші особи, залучені до освітнього процесу.

7. Основні нововведення для закладів освіти
У 2026–2027 навчальному році кожен заклад освіти повинен забезпечити функціонування системи запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу.

Особлива увага приділяється:

- своєчасному виявленню ознак насильства;
- прийняттю та розгляду повідомлень;
- забезпеченню безпеки постраждалої особи;
- наданню психологічної допомоги;
- проведенню профілактичної роботи;
- недопущенню повторних випадків.

8. НОВИЙ ПІДХІД ДО ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО БУЛІНГ

Керівник закладу освіти повинен забезпечити функціонування механізму подання повідомлень про можливі випадки насильства.
У закладі освіти мають бути доступні різні способи повідомлення, зокрема:

- особисте звернення;
- телефонний зв'язок;
- електронна пошта;
- письмове повідомлення;
- скринька для звернень;
- інші доступні способи.

Важливою умовою є можливість подання повідомлення **анонімно**, якщо особа бажає не розкривати свої дані.

9. Обов'язки керівника закладу освіти

Керівник закладу освіти забезпечує:

1. Створення безпечного освітнього середовища.
2. Організацію системної роботи із запобігання насильству та булінгу.
3. Функціонування механізму прийняття повідомлень.
4. Своєчасне реагування на повідомлення про можливі випадки насильства.
5. Взаємодію з відповідними органами та службами у випадках, визначених законодавством.
6. Організацію допомоги постраждалим особам.
7. Проведення профілактичної роботи.
8. Недопущення повторних випадків насильства.

10. ВАЖЛИВА ЗМІНА: факт булінгу встановлює суд

Відповідно до оновленого Порядку:
факт вчинення булінгу (цькування) встановлюється виключно рішенням суду, яке набрало законної сили.
Комісія закладу освіти не встановлює юридичний факт булінгу.
Її завдання полягає у:

- розгляді повідомлення;
- аналізі обставин;
- визначенні необхідних заходів реагування;
- забезпеченні захисту та підтримки учасників ситуації;
- запобіганні повторним випадкам.

11. Захист прав дитини

Під час розгляду ситуації необхідно дотримуватися:

- принципу найкращих інтересів дитини;
- права дитини бути вислуханою;
- принципу недискримінації;
- конфіденційності;
- поваги до честі та гідності кожного учасника освітнього процесу.

Вислуховування дитини здійснюється з урахуванням її віку та рівня зрілості.

До розгляду ситуації залучаються батьки або законні представники дитини та, за необхідності, практичний психолог або соціальний педагог.

12. Роль психологічної служби
Практичний психолог та соціальний педагог беруть участь у:
- виявленні ознак насильства;
- психологічній підтримці постраждалих;
- роботі з кривдниками;
- підтримці свідків;
- проведенні профілактичної роботи;
- консультуванні батьків та педагогів;
- реалізації заходів щодо недопущення повторних випадків.

13. Заходи виховного впливу
Заходи виховного впливу застосовуються з метою:
- корекції поведінки;
- виправлення деструктивних моделей поведінки;
- відновлення та нормалізації взаємин;
- надання психологічної підтримки;
- запобігання повторним випадкам насильства.

Заходи мають бути спрямовані не лише на особу, яка вчинила насильство, а й на:
- постраждалу особу;
- свідків;
- інших учасників освітнього процесу.

14. Відповідальність за булінг
Адміністративна відповідальність за булінг передбачена **статтею 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення**.
Залежно від обставин справи законодавством можуть передбачатися:
- штрафи;
- громадські роботи;
- інші заходи відповідно до законодавства.

У випадках, передбачених законом, відповідальність можуть нести батьки або інші законні представники неповнолітньої особи.

15. Основні принципи роботи закладу освіти
Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу повинна ґрунтуватися на принципах:
- найкращих інтересів дитини;
- недискримінації;
- ненасильницької поведінки;
- партнерства закладу освіти та батьків;
- особистісно орієнтованого підходу;
- розвитку соціального та емоційного інтелекту;
- гендерної рівності;
- участі учасників освітнього процесу у створенні безпечного середовища.

16. ЩО НЕОБХІДНО ОНОВИТИ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ У 2026–2027 Н. Р.
У зв'язку з оновленням нормативної бази закладу освіти рекомендується:

1. Оновити локальні документи

Зокрема:
- Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми;
- порядок подання та розгляду повідомлень;
- алгоритми дій працівників.

2. Оновити план профілактичної роботи
Передбачити заходи щодо:
- запобігання булінгу;
- профілактики кібербулінгу;
- протидії насильству;
- формування безпечного освітнього середовища.

3. Ознайомити працівників
Провести роз'яснювальну роботу щодо оновленого законодавства та алгоритму дій.

4. Забезпечити різні способи повідомлення
Створити доступні канали для звернень учнів, батьків та працівників.

5. Забезпечити психологічну підтримку
Організувати своєчасну допомогу всім учасникам ситуації.

17. ВИСНОВОК
У 2026–2027 навчальному році система протидії булінгу в закладах освіти України працює з урахуванням важливих оновлень, внесених наказом МОН України від 18.06.2026 № 961.
Головними пріоритетами є:
- раннє виявлення насильства;
- своєчасне реагування;
- захист прав та інтересів дитини;
- забезпечення можливості безпечного повідомлення;
- психологічна підтримка;
- профілактика повторних випадків;
- створення безпечного та здорового освітнього середовища.

Кожна дитина має право на освіту в середовищі, вільному від насильства, жорстокого поводження, булінгу та дискримінації.
Офіційний документ МОН: Наказ МОН України № 961 від 18.06.2026